

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUS

OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMA (OAS)

PÄIVITYKSET PUNAISELLA 9.3.2017, 1.11.2017

Maakuntahallitus 13.3.2015

Yva-ryhmä 24.3.2015

Nähtävillä 1.4. – 30.4.2015

1. viranomaisneuvottelu 29.5.2015

VALMISTELUAINEISTO NÄHTÄVILLÄ 9.6. – 16.9.2016

LAUSUNTOPYYNNÖT EHDOTUSLUONNOKSESTA JA EHDOTUSLUONNOS NÄHTÄVILLÄ 22.3. – 30.4.2017

2. Viranomaisneuvottelu 31.5.2017

EHDOTUS NÄHTÄVILLÄ 1.9. – 2.10.2017

Maakuntahallitus 27.10.2017

Maakuntavaltuusto 1.12.2017

Sisältö:

MIKÄ ON MAAKUNTAKAAVA?	2
MAAKUNTAKAAVAN OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMAN (OAS) TARKOITUS	2
OSALLISTUMISMENETTELYT JA TIEDOTTAMISEN TAVAT	3
SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT	4
MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUKSEN TAVOITTEET	9
SELVITYSTARPEITA	11
MAAKUNTAKAAVAN VAIKUTUSALUE JA VAIKUTUSTEN ARVIOINTI	11
KAAVOITUKSEN VAIHEET	12
KAAVAN VALMISTELU	13
YHTEYSTIEDOT	14

MIKÄ ON MAAKUNTAKAAVA?

Maakuntakaava on yleispiirteinen maakunnan käyttösuunnitelma, jonka lähtökohtana ovat maakuntastrategian tavoitteet sekä valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Maakuntakaavassa esitetään alueidenkäytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Maakuntakaavassa käsitellään vain koko maakuntaa, seutukuntia tai useampaa kuntaa koskevia asioita. Maakuntakaava esitetään kartalla ja maakuntakaavan merkinnät ja määräykset erillisenä, karttaan liittyvänä asiakirjana. Kaavakarttaa ja merkintöjä ja määräyksiä tukee kaavaselostus. Myös kaavaan liittyvät selvitykset ja tutkimukset ovat kaavamateriaalia.

Maakuntakaavan lainsäädännöllinen perusta on maankäyttö- ja rakennuslaissa (myöhemmin MRL) ja -asetuksessa (myöhemmin MRA). Maakuntakaavalla on tärkeä rooli valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden konkretisoinnissa. Maakuntakaavan aikatahtaus on 10–20 vuotta, käytännössä enemmänkin. Maakuntakaavan hyväksyy maakuntavaltuusto.

MAAKUNTAKAAVAN OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMAN (OAS) TARKOITUS

Keski-Suomen maakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma on MRL 63 §:n mukainen suunnitelma maakuntakaavan osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyistä sekä vaikutusten arvioimisesta. Suunnitelman tarkoitus on antaa maakuntakaavan asianosaisille ja maakuntakaavasta kiinnostuneille tahoille kuva kaavoituksen etenemisestä ja vaikutusmahdollisuuksista maakuntakaavatyön eri vaiheissa.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa (myöhemmin OAS) esitetään osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyt sekä se, miten kaavan vaikutuksia arvioidaan (MRL 63 §).

Kaavaa laadittaessa tulee riittävän aikaisessa vaiheessa laatia kaavan tarkoitukseen ja merkitykseen nähden tarpeellinen suunnitelma osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyistä sekä kaavan vaikutusten arvioinnista.

Kaavoituksen vireilletulosta tulee ilmoittaa sillä tavoin, että osallisilla on mahdollisuus saada tietoja kaavoituksen lähtökohdista ja osallistumis- ja arviointimenettelyistä. Ilmoittaminen on järjestettävä kaavan tarkoituksen ja merkityksen kannalta sopivalla tavalla. Ilmoittaminen voi tapahtua myös kaavoituskatsauksesta tiedottamisen yhteydessä.

Mielipiteen voi esittää kirjallisesti tai suullisesti. Vuorovaikutus säädellään seuraavasti (MRL 62 §):

Kaavoitusmenettely tulee järjestää ja suunnittelun lähtökohdista, tavoitteista ja mahdollisista vaihtoehdoista kaavaa valmisteltaessa tiedottaa niin, että alueen maanomistajilla ja niillä, joiden asumiseen, työnteekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa, sekä viranomaisilla ja yhteisöillä, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (*osallinen*), on mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavoituksen vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiasta.

Mikäli prosessin aikana suunnittelutehtävä olennaisesti muuttuu, maakuntahallitus voi tarpeen mukaan muuttaa OAS:aa. Sitä päivitetään koko kaavaprosessin ajan tarpeiden mukaan ja ajankohtainen OAS on nähtävillä liiton internet-sivustolla osoitteessa www.keskisuomi.fi/maakuntakaavantarkistus

OSALLISET

Maankäyttö- ja rakennuslaki määrittelee osallisuuden laajasti. Osallisia ovat alueen maanomistajat sekä ne, joiden asumiseen, työnteekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa samoin kuin ne viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (MRL 62 §).

Esimerkkejä maakuntakaavan tarkistuksen osallisina pidettävistä tahoista. Osallisten joukko tarkentuu ja täydentyä kaavatyön edetessä.

Maanomistajat	Kaava-alueen maa- ja vesialueiden omistajat ja haltijat
Ne, joiden asumiseen, työntekoon ja muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa	Kaavan vaikutusalueen asukkaat Yritys- ja elinkeinoharjoittajat Alueella työssä tai koulua käyvät henkilöt Yritysten ja laitosten palvelujen käyttäjät Kaava-alueen ulkopuolisen maa- ja vesialueen omistajat ja haltijat
Viranomaiset, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään	Maakunnan alueen kunnat Naapurimaakunnat Ympäristöministeriö Työvoima- ja elinkeinoministeriö Liikenne- ja viestintäministeriö Maa- ja metsätalousministeriö Puolustusministeriö Sosiaali- ja terveysministeriö Ilmavoimien esikunta 3. Logistiikkarykmentti Pääesikunta Keski-Suomen ELY-keskus, Suomen metsäkeskus Keski-Suomi, Keski-Suomen museo, Liikennevirasto, Metsähallitus, Museovirasto, Geologian tutkimuskeskus (GTK) Itä-Suomen yksikkö Viranomaisluonteisia tehtäviä hoitavat yhteisöt: Finavia Fingrid Huoltovarmuuskeskus Tapio Oy
Yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään	Alueellisella tasolla toimivat yhteisöt ja edunvalvontajärjestöt: Keski-Suomen Kauppakamari, Suomen luonnonsuojeluliiton Keski-Suomen piiri, MTK Keski-Suomi, Keski-Suomen yrittäjät ry, Päijänteen virkistysalueyhdistys, Metsänomistajat, Metsänhoitoyhdistykset Elinkeinoelämän järjestöt Valtakunnalliset edunvalvontajärjestöt Asukkaita edustavat yhteisöt sekä harrastusyhdistykset

OSALLISTUMISMENETTELYT JA TIEDOTTAMISEN TAVAT

Osallistuminen ja vuorovaikutusmenetelmät liittyvät tiedon jakamiseen, tiedon hankkimiseen ja yhteistoi-
mintaan.

Tiedottamisen lakisääteisiä menettelyjä ovat kaavan vireilletulosta ilmoittaminen, OAS:n, kaavaluonnoksen ja kaavaehdotuksen nähtävillä oloon liittyvät kuulemiset, jolloin osalliset voivat lausua mielipiteensä. Nähtävillä oloista ilmoitetaan niin kuin Keski-Suomen liiton ilmoitusten julkaisemisesta on päätetty ja niin kuin kun-

nalliset ilmoitukset kunnissa julkaistaan (MRA 12 §). Lehti-ilmoitukset julkaistaan alueella ilmestyvässä maakunnallisessa lehdessä Keski-Suomalainen. Lakisääteisistä menettelyistä tiedotetaan myös Keski-Suomen liiton www-sivuilla (www.keskisuomi.fi). Kukin kunta täydentää tiedottamista tekemiensä tiedottamispäätösten mukaisesti. Maakunnassa toimiville tiedotusvälineille, kuten paikallisradioon ja -tv:oon sekä seudullisiin, alueellisiin ja paikallisiin lehtiin laaditaan tarvittaessa tiedotteita maakuntakaavan tarkistuksen etenemisestä.

Valmistelun vaiheista saa tietoa koko kaavaprosessin ajan suoraan Keski-Suomen liiton ”Auerakenne ja säävutettavuus” –teeman henkilöiltä (ks. yhteystiedot) tai Keski-Suomen liiton internet-sivuilta, jota käytetään maakuntakaavan pääasiallisena tiedotuskanavana. Suunnitteluun liittyvät keskeiset asiakirjat (mm. OAS) löytyvät myös liiton kotisivuilta.

Edellä esitettyjen osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyjen lisäksi osallisilla on mahdollisuus vaikuttaa ja antaa palautetta koko kaavaprosessin ajan. Kirjallista palautetta on mahdollista antaa suoraan kaavan laatijoille postitse tai sähköpostilla. Suullista palautetta on mahdollista antaa tiedotus- ja keskustelutilaisuuksissa, puhelimitse tai henkilökohtaisesti. Sosiaalinen media on myös käytössä.

Osallisten antama palaute käsitellään toimiston valmisteluryhmässä, ympäristö- ja tasa-arvovaikutusten ryhmässä sekä maakuntahallituksessa. Palaute menee tiedoksi maakuntavaltuustolle. Palaute ja siihen reagointi laitetaan maakuntakaavan internet-sivustolle. Kaavan hyväksymistä koskevasta päätöksestä lähetetään viipymättä tieto niille kunnan jäsenille ja muistutusten tekijöille, jotka kaavan nähtävillä ollessa ovat sitä kirjallisesti pyytäneet ja samalla ilmoittaneet osoitteensa (MRL 67 §). Kaavan valmistamisen kaikista merkityksellisistä vaiheista ja päivämääristä tiedotetaan maakuntaliiton internet-sivuilla.

SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvitetäessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Lain 28 § määrittelee maakuntakaavan sisältövaatimukset. Niiden mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on otettava huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Niin ikään on kiinnitettävä huomiota maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin. Kaava on myös mahdollisuuksien mukaan sovittava yhteen maakuntakaava-alueeseen rajoittuvien alueiden maakuntakaavoituksen kanssa. Myös luonnonsuojelulain (1096/1996) 7 ja 77 §:ssä tarkoitettujen luonnonsuojeluohjelmien ja –päätösten sekä 32 §:ssä tarkoitettua maisema-aluetta koskevien perustamispäätösten tulee olla ohjeena kaavaa laadittaessa. Lisäksi on erityistä huomiota kiinnitettävä:

- Maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen
- Alueiden käytön ekologiseen kestävyYTEEN
- Ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin
- Vesi- ja maa-ainesvarojen kestävään käyttöön
- Maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin
- Maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen
- Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyYTEEN

Kaavaa valmistellessa on myös pidettävä silmällä alueidenkäytön taloudellisuutta ja sitä, ettei maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu kohtuutonta haittaa. Kaavaa tehtäessä on myös selvitettävissä, kenen toteutettavaksi kaava ja sen toimenpiteet kuuluvat.

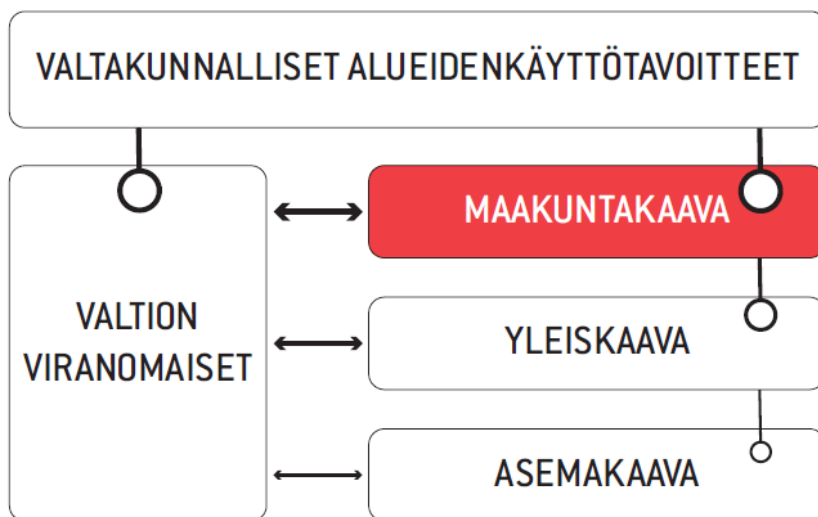
Valtakunnallisilla alueidenkäyttötavoitteilla (VAT) linjataan maamme alueiden käyttöä pitkälle tulevaisuuteen. Tavoitteiden tarkoituksena on vastata niihin ongelmiin, joita asettavat alueidenkäytölle mm. ilmaston-

muutos, muuttoliike, yhdyskuntarakenteen hajautuminen, elinympäristön laatuvaatimukset, luonnon- ja rakennusperinnön säilyminen ja yhteysverkkojen toimivuus. Valtioneuvoston tarkistamat tavoitteet tulivat voimaan 1.3.2009.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista tulee edistää maakunnan suunnittelussa ja kuntien kaavoituksessa sekä valtion viranomaisten toiminnassa. Huomatava osa tavoitteista on kohdennettu koskemaan maakunnan suunnittelua ja nimenomaan maakuntakaavoitusta. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet käsittelevät seuraavia kokonaisuuksia:

1. toimiva aluerakenne
2. eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu
3. kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat
4. toimivat yhteysverkot ja energiahuolto
5. Helsingin seudun erityiskysymykset
6. luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityiset aluekokonaisuudet.

Tavoitteet jakautuvat sekä yleistavoitteisiin että erityistavoitteisiin. Kokonaisuudessaan valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet löytyvät osoitteesta http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Elinymparisto_ja_kaavoitus.

Maakuntakaava osana kaavajärjestelmää

Keski-Suomen Maakuntastrategian aluerakenteen painotuksiin liittyvät kiinteästi seuraavat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet:

- Alueidenkäytöllä tuetaan aluerakenteen tasapainoista kehittämistä sekä elinkeinoelämän kilpailukyvyn ja kansainvälisen aseman vahvistamista hyödyntämällä mahdollisimman hyvin olemassa olevia rakenteita sekä edistämällä elinympäristön laadun parantamista ja luonnon voimavarojen kestävää hyödyntämistä. Aluerakenteen ja alueidenkäytön kehittäminen perustuu ensisijaisesti alueiden omiin vahvuuksiin ja sijaintitekojoihin.
- Aluerakennetta kehitetään monikeskuksisena ja verkottuvana sekä hyviin liikenneyhteyksiin perustuvana kokonaisuutena. Toimivan aluerakenteen runkona kehitetään Helsingin seutua, maakuntakeskuksia sekä kaupunkiseutujen ja maaseudun muodostamaa verkostoa. Eteläisessä Suomessa aluerakenne perustuu erityisesti Helsingin ja alueen muiden kaupunkikeskusten välisiin raideliikenneyhteyksiin.
- Tarvittaviin liikenneyhteyksiin varaudutaan kehittämällä ensisijaisesti olemassa olevia pääliikenneyhteyksiä ja –verkostoja.

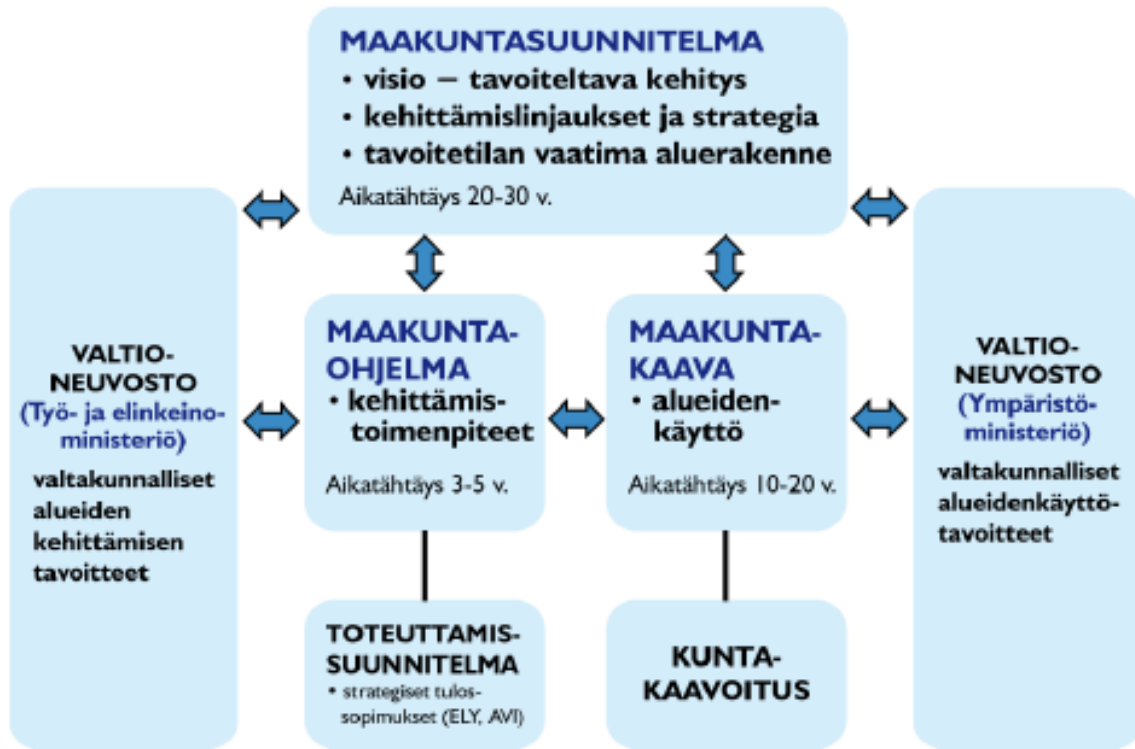
- Alueidenkäytössä on turvattava olemassa olevien valtakunnallisesti merkittävien ratojen, maanteiden ja vesiväylien jatkuvuus ja kehittämismahdollisuudet sekä valtakunnallisesti merkittävien satamien ja lentoasemien sekä rajanylityspaikkojen kehittämismahdollisuudet.
- Alueidenkäytön suunnittelussa uusia huomattavia asuin-, työpaikka- tai palvelutoimintojen alueita ei tule sijoittaa irralleen olemassa olevasta yhdyskuntarakenteesta. Vähittäiskaupan suuryksiköt sijoitetaan tukemaan yhdyskuntarakennetta.
- Alueidenkäytön suunnittelussa on maaseudun asutusta sekä matkailu- ja muita vapaa-ajan toimintoja suunnattava tukemaan maaseudun taajamia ja kyläverkostoa sekä infrastruktuuria.
- Alueidenkäytöllä edistetään elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä osoittamalla elinkeinotoiminoille riittävästi sijoittumismahdollisuuksia olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta hyödyntäen.
- Alueidenkäytössä turvataan energiahuollon valtakunnalliset tarpeet ja edistetään uusiutuvien energialähteiden hyödyntämismahdollisuuksia.
- Ilman erityisiä perusteita ei hyviä ja yhtenäisiä peltoalueita tule ottaa taajamatoimintojen käyttöön eikä hyviä ja laajoja metsätalousalueita pirstoa muulla maankäytöllä.
- Maakuntakaavoituksessa on luotava alueidenkäytölliset edellytykset ylikunnallisesti merkittävien virkistyskäytön reitistöjen ja verkostojen muodostamiselle.
- Maakunnan suunnittelussa on tuettava matkailukeskusten ja –alueiden verkottumista sekä vapaa-ajan käytön vyöhykkeiden kehittämistä niin, että muodostuu toimivia palvelukokonaisuuksia. Ensimmäisessä on kehitettävä olemassa olevia matkailukeskuksia ja –alueita. Alueidenkäytön suunnittelussa matkailualueita tulee eheyttää ja osoittaa matkailun kehittämiseksi riittävät alueet.
- Alueidenkäytöllä edistetään luonnon virkistyskäyttöä sekä luonto- ja kulttuurimatkailua parantamalla moninaiskäytön edellytyksiä. Suojelualueverkoston ja arvokkaiden maisema-alueiden ekologisesti kestävä hyödyntämistä edistetään virkistyskäytössä, matkailun tukialueina sekä niiden lähialueiden matkailun kehittämisessä suojelutavoitteita vaarantamatta. Alueidenkäytössä edistetään kyseiseen tarkoitukseen osoitettujen hiljaisten alueiden säilymistä.

Maakuntakaavoja on Keski-Suomessa voimassa kuusi:

- Keski-Suomen maakuntakaava (vahvistus 14.4.2009, lainvoima 10.12.2009). Kaavan sisältö koostuu seuraavista teemoista: asutusrakenne, liikenne, tekninen huolto, luonnonvarat, erityistoiminnot, kulttuuriympäristö, luonnonsuojelu ja virkistys.
- Keski-Suomen 1. vaihemaakuntakaavan, (Jätkä, vahvistus 16.12.2009, lainvoima 4.2.2011), teema on tekninen huolto (Jyväskylänseudun jätteenkäsittelykeskus).
- Keski-Suomen 2. vaihemaakuntakaava (Poski, vahvistus 11.5.2011, lainvoima 20.11.2012). Kaavassa ovat mukana seuraavat teemat: luonnonvarat, pohjavesi ja luonnonsuojelu.
- Keski-Suomen 3. vaihemaakuntakaava (Turva, vahvistus 5.12.2014). Kaavan sisältö koostuu seuraavista teemoista: luonnonvarat, tekninen huolto ja luonnonsuojelu.
- Keski-Suomen 4. vaihemaakuntakaavan (Paikko, vahvistus 24.9.2014, lainvoima 25.11.2014). Sisältö päivittää osaa Keski-Suomen maakuntakaavan seuraavien teemojen sisällöstä: asutusrakenne, liikenne, erityistoiminnot ja virkistys. Näiden osalta muutettiin myös Pirkanmaan 1. maakuntakaava Längelmäen alueelta vastaamaan Keski-Suomen maakuntakaavaa.
- Pirkanmaan 1. maakuntakaava (valtioneuvoston vahvistus 29.3.2007, lainvoima 20.3.2008). Jämsän Länkipohjan alue (kokonaismaakuntakaava).

Keski-Suomen Maakuntastrategia 2040 hyväksyttiin maakuntavaltuutossa 6.6.2014. Maakunnan lakisääteisen suunnittelun kokonaisuus muodostuu maakuntasuunnitelmasta (Keski-Suomen Maakuntastrategia 2040), maakuntakaavasta ja maakuntaohjelmasta. Keski-Suomen Maakuntastrategia 2040 pitää sisällään myös maakuntaohjelman. Maakuntasuunnitelma, maakuntakaava ja maakuntaohjelma laaditaan yhteistyössä valtion ja kuntien viranomaisten, alueella toimivien järjestöjen ja yritysten sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa. Maakuntavaltuusto hyväksyy ne.

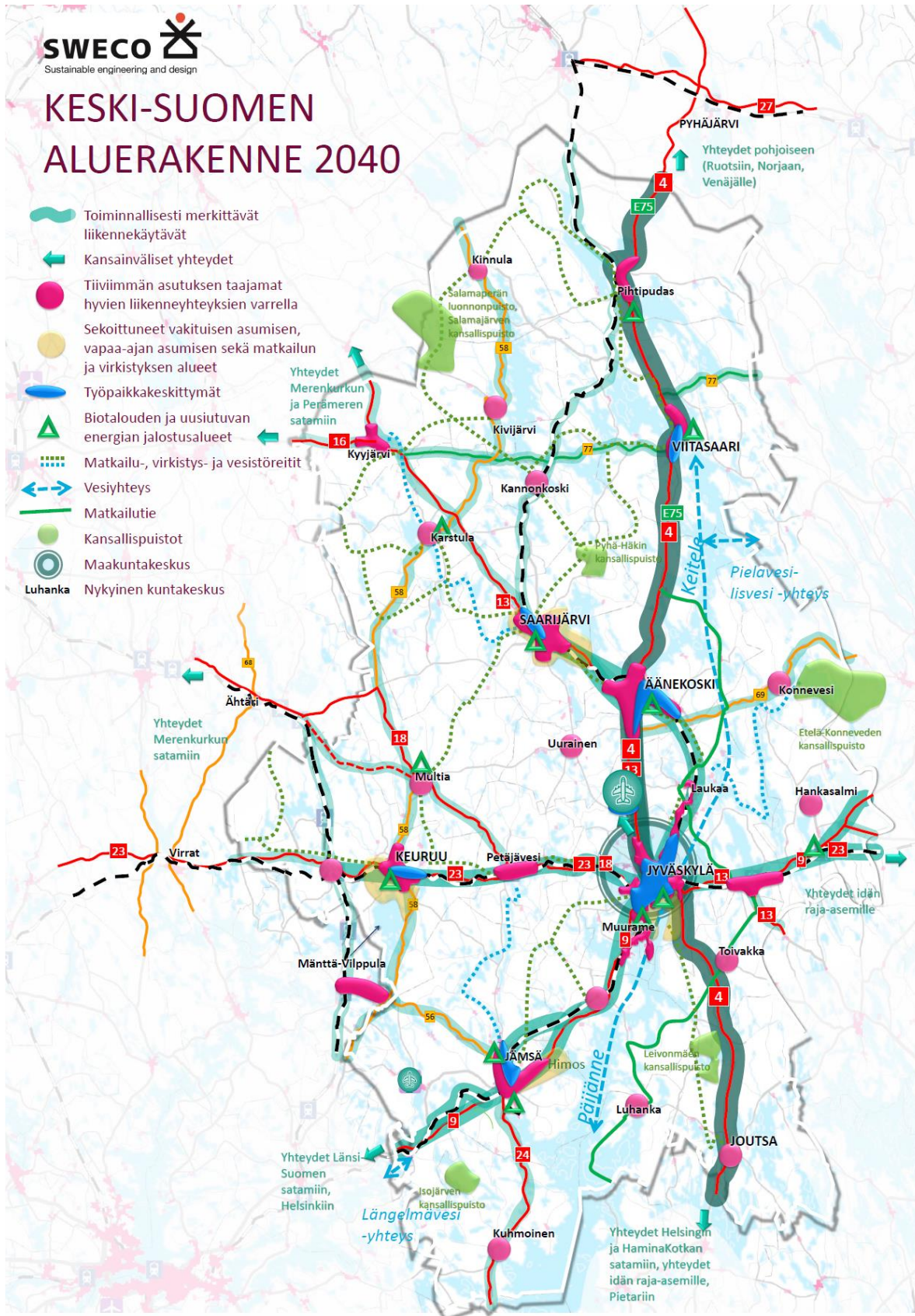
MAAKUNNAN SUUNNITTELU

Maakunnan suunnittelujärjestelmä

Keski-Suomen Maakuntastrategia 2040 on pitkän aikavälin strateginen asiakirja, joka linjaa maakunnan kehityksen keskeiset tavoitteet 20–30 vuotta eteenpäin.

Keski-Suomen tulevaisuuden avainalat ovat Aluerakenne ja saavutettavuus, Biotalous aluetalouden veturina, Digitalouden suuri vallankumous ja Osaamistalous maailmansarjaan. Maakuntakaavan tarkistuksen lähtökohtana on, että aluerakenteen ja saavutettavuuden painotuksilla on vahva asema.

Keski-Suomen aluerakenne 2040

Aluerakenne ja saavutettavuus tavoitetilan 2040 mukaan Keski-Suomen tavoitteena on monikeskuksinen aluerakenne, jossa on toimivat maakunnan sisäiset ja ulkoiset liikenne- ja tietoliikenneyhteydet. Jyväskylän asema Keski-Suomen menestyksessä on avainasemassa. Maakunnan saavutettavuuden parantaminen edellyttää yhteistyötä naapurimaakuntien kanssa ja vahvaa edunvalvontaa.

Keski-Suomessa tiiviimmän asumisen taajamat ja työpaikkavyöhykkeet sijoittuvat valtaosin hyvien liikenneyhteyksien äärellä. Tärkeiksi koetaan luonnonläheisyys ja vesistöyhteydet. Ydinmaaseutu on suhteellisen tiiviisti asuttua. Harvaan asutun maaseudun alueesta suurin osa on metsää, jossa on etäällä toisistaan taajamia palveluineen. Energiaa tuotetaan uusiutuvilla raaka-aineilla eri puolilla maakuntaa. Kaupallisia palveluita on saatavissa tasaisesti ympäri maakuntaa.

Keski-Suomen kehittämisen rungon muodostavat toiminnallisesti merkittävät liikennekäytävät, joista merkittävin on TEN-T -ydinliikenneverkkoon kuuluva valtatie 4. Pääkaupunkiseutu, vientisatamat ja Pietarin alue ovat junalla nopeasti saavutettavissa. Alempiasteisen tieverkon kunto tyydyttää asukkaiden ja elinkeinoelämän tarpeet.

Matkailu- ja virkistysympäristöt ovat rakentuneet luonto- ja kulttuuriperintöelämysten, kulttuurin ja hyvässä tai erinomaisessa tilassa olevien vesistöjen varaan.

Biotalous tavoitetilan 2040 mukaan metsätalouden osaaminen, metsästä saatavien raaka-aineiden tehokas ja kestävä hyödyntäminen sekä tähän liittyvät teknologiset ratkaisut ovat vahvuuksiamme. Paikallisesti ja kestävästi tuotettu energia kasvattaa aluetaloutta. Puhtaat vedet ja vesiteknologia tuovat uusia liiketoimintamahdollisuuksia virkistys- ja elämysmatkailuun ja kestävään vesiviljelyyn Keski-Suomessa. Keski-suomalainen, puhdas ruoka on markkinavaltti.

Biotalous kehittyminen perustuu maakunnan luonnonvarojen älykkääseen hyödyntämiseen. Ala tuo valtaosan maakunnan vientitulosta myös seuraavien vuosikymmenten aikana.

Keski-Suomen Maakuntastrategian aluerakenne ja saavutettavuus -teeman toteutuksessa keskeiset keinot ovat maakuntakaavoitus ja liikennejärjestelmäsuunnitelma.

MAAKUNTAKAAVAN TARKISTUKSEN TAVOITTEET

Keski-Suomen maakuntakaavan valmisteluajankohta ajoittui vuosille 2002–2007. Tätä kaavaa on täydennetty vaihemaakuntakaavoilla (s. 6). Tätä taustaa vasten on ilmeistä, että maakuntakaavaa on syytä tarkistaa vastaamaan Keski-Suomen Maakuntastrategian aluerakenteen painotuksia.

Keski-Suomen liiton maakuntavaltuusto päätti 8.11.2013 vuoden 2014 toimintasuunnitelmassa, että Keski-Suomen Maakuntastrategiaan sisältyvän aluerakenteen ja sen toimenpideoSION sekä lainvoimaisten maakuntakaavojen toteutuksen seurannan pohjalta ohjelmoidaan maakuntakaavan uudistaminen. Maakuntavaltuuston 14.11.2014 hyväksymän vuoden 2015 toimintasuunnitelman tavoitteen mukaisesti maakuntahallitus päättää aloittaa maakuntakaavan tarkistuksen ja että siihen liittyvät selvitykset ja tutkimukset ovat käynnistyneet. Perusteluja maakuntakaavan uudistamiseksi:

- Tähänastinen maakuntakaavoitus on perustunut maakuntasuunnitelman aluerakenteeseen. Keski-Suomen Maakuntastrategian aluerakenne 2040 painottaa selkeästi eri asioita kuin aikaisemmat aluerakennemallit.
- Seuranta osoittaa, että kaava ei ole kaikilta osin ohjannut kehitystä haluttuun suuntaan. Tällaisia merkittäviä ovat olleet mm. puuteknologian kehittämisen kohdealue, maa-ainesten ottoalueet ja pienet maakunnalliset suojelualueet.
- Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet tarkistettiin vuonna 2008. Tarkistuksessa tuli muutoksia

toimivaan aluerakenteeseen, eheytyvään yhdyskuntarakenteeseen ja elinympäristön laatuun, kulttuuri- ja luonnonperintöön, virkistyskäyttöön ja luonnonvaroihin sekä toimiviin yhteysverkostoihin ja energiahuoltoon. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet nostavat ilmastomuutoksen hillinnän ja sopeutumisen maakuntakaavoituksen yhdeksi keskeiseksi haasteeksi.

- Keski-Suomen liikennejärjestelmäsuunnitelma nostaa esille ratojen ja teiden osalta pullonkauloja, joihin tulee varautua maankäytön suunnittelulla.
- Ympäristöministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön yhteistyönä on laadittu Suomen aluerakenteen ja liikenteen kehityskuva (Alli), joka valmistuu vuonna 2015.
- Ympäristöministeriön johdolla tehty maankäyttö- ja rakennuslain toimivuuden arviointi. Siinä päädyttiin mm. siihen, että maakuntakaavan tehtävää tulee kirkastaa kaavajärjestelmässämme ylikunnallisten asioiden osalta ja viemällä sitä strategisempaan suuntaan kuin mitä ne nyt ovat. Samoin päädyttiin johdopäätökseen, että on tarpeen selvittää maakuntakaavojen vahvistusmenettelyn vaihtoehdot ja niiden vaikutukset kaavajärjestelmän toimivuuden kannalta.
- Maakuntaliittojen ja kuntaliiton kirjeet ympäristöministeriölle maakuntakaavoituksen kehittämisestä ja vahvistusmenettelystä (6.2.2013, 10.12.2013). Niissä esitetään mm. viranomaisyhteistyön tiivistämistä, valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kehittämistä ja nykyisenkaltaisen vahvistusmenettelyn uudistamista.

Keski-Suomen Maakuntastrategian aluerakenne 2040 muodostaa maakuntakaavan tarkistuksen lähtökohdan (s. 7). Keskeiset painotukset ovat toiminnallisesti merkittävät liikennekäytävät ja kansainväliset yhteydet, tiiviimmän asutuksen taajamat hyvien liikenneyhteyksien varrella, sekoittuneet vakituisen asumisen, vapaaajan asumisen sekä matkailun ja virkistysalueet, biotalouden ja uusiutuvan energian jalostusalueet sekä työpaikkakeskittymät. Matkailu ja virkistys ovat myös painopiste.

Tarkistuksessa korostetaan strategisuutta. Samalla tarkastellaan merkintöjen maakunnallista/seudullista tasoa. Mittakaava tulee olemaan sama kuin aikaisemmissakin maakuntakaavoissa eli 1:250 000 ja tavoitevuosi 2040. Teemakohtaisesti selvitetään merkintöjen poisto-, päivitys- ja säilytystarve, onko uusia asioita jotka tulisi olla kaavassa ja täyttävätkö edellä mainitut asiat alla asetetut kriteerit. Merkintöjen kuvauksissa pyritään staattisuuden sijasta toiminnallisuuteen.

Strategisuuden ja oikean yleispiirteisyyden tason säilyttämiseksi maakuntakaavalle on määritelty Keski-Suomen maakuntastrategiaprosessin yhteydessä kaikkia teemoja koskevat yleiset kriteerit, joiden mukaan kaavavaroja tarkastellaan:

- Toiminnon on oltava maakunnallisesti merkittävä tai ylimaakunnallinen.
- Omaa maakuntaamme/seutua profiloiva lähtien maakunnan omista tarpeista.
- Seutuja yhdistävä ja kuntarajat ylittävä.
- Maankäytön suunnittelun keinoin toteutettavissa oleva.
- Tulevaisuuden suuntautuva (tavoitevuosi 2040).
- Valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita edistävä.
- Toiminnallisia kehittämisvyöhykkeitä, verkostoja ja kokonaisuuksia muodostava.

Keski-Suomen maakuntahallitus käynnisti 13.3.2015 Keski-Suomen maakuntakaavan tarkistuksen. Tarkistus koskee Keski-Suomen maakuntakaavaa sekä 1., 2., 3. ja 4. vaihemaakuntakaavoja sekä Pirkanmaan 1. maakuntakaavaa Jämsän Länkipohjan osalta. Kaavoitusprosessin yhteydessä arvioidaan voimassa olevia kaavoja. Tarkistus koskee kaikkia maakuntakaavan teemoja: asutusrakenne, liikenne, tekninen huolto, luonnonvarat, erityistoiminnot, kulttuuriympäristö, luonnonsuojelu ja virkistys. Lopputuloksena saadaan kaikki voimassa olevat maakuntakaavat korvaava Keski-Suomen tarkistettu maakuntakaava. Kaavaprosessin aikana ratkaistaan miltä osin voimassa olevien kaavojen merkintöjä siirretään sellaisenaan tai päivitettyinä tarkistettavaan maakuntakaavaan ja mitä uusia asioita otetaan mukaan. Samalla kun tarkistettu maakuntakaava hyväksytään ja saa lainvoiman, kumotaan kaikki aiemmat maakuntakaavat.

Uusia, esille nousseita maakuntakaavaan ehdolla olevia aiheita ovat:

- Keski-Suomen Maakuntastrategia/Aluerakenne 2040 painotukset, erityisesti biotalous
- Seudullisesti merkittävät taajamat
- Valtakunnallisten ja maakunnallisten kulttuurimaisema-alueiden päivitys
- Strateginen liikenneverkko
- Luonnosta, virkistyksestä ja kulttuuriympäristöistä suuralueita
- Geoenergia
- Erityisen tärkeät valuma-alueet: Keiteleen, Konneveden ja Pihlajaveden valuma-alueet, kytkeytyminen matkailuun ja luonnonsuojeluun
- Ampumarataverkoston karsiminen
- Oikorata pääkaupunkiseudulle, Pori-Parkana-Haapamäki rata, pääradan Länkipohjan kohta

Lista ei ole poissulkeva vaan prosessin aikana voi maakuntakaavan tarkistukseen tulla ehdolle lisää aiheita. Voi myös olla mahdollista, että osa ehdolla olevista aiheista ei päädy tarkistukseen.

SELVITYSTARPEITA

Keski-Suomen maakuntakaavan tarkistus edellyttää päivityksen lisäksi uusien varausten ja joidenkin olemassa olevien varausten osalta selvityksiä. **Valmisteluvaiheessa tiedossa olleita**, jo valmistuneita¹, valmis-teilla olevia² ja suunnitteilla olevia³ selvityksiä ovat:

- Keski-Suomen geoenergian tuotantoon soveltuvat maa- ja kallioalueet²
- Maakuntakaavan taajamamerkintöjen kehittäminen²
- palveluverkkoselvitys²
- Keski-Suomen valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden täydennysinventointi¹
- Keski-Suomen maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi²
- Keski-Suomen modernin rakennusperinnön inventointi¹
- Vt 4 (E75) välillä Heinola-Jyväskylä-Oulu-Haaparanta. Palvelutasolähtöinen kehittämisselvitys¹
- Keski-Pohjolan kuljetusselvitys¹
- Ampumaratoja koskeva selvitys³
- Biotalousalueen tukeutuvat alueet³
- Puuterminaaliselvitys³
- Strateginen liikenneverkkoselvitys³
- Pori-Parkano-Haapamäki rataselvitys³
- Maakunnallisten suojelualueiden tarkistus³
- Jätteenkäsittelykeskuksesta Materiaalikeskukseksi³
- Pohjavesiluokituksen muutosselvityksen vaikutukset³

Selvitystarpeet täsmentyvät kaavaprosessin kuluessa.

MAAKUNTAKAAVAN VAIKUTUSALUE JA VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Keski-Suomen maakuntakaavan tarkistus käsittää koko maakunnan alueen. Kaavan välittömät vaikutukset kohdistuvat ensisijaisesti Keski-Suomen maakuntaan. Vaikutuksia ulottuu myös naapuriliittojen alueille, mm. asiointi- ja työmatkaliikenteen osalta.

Maakuntakaavan tarkistuksen vaikutusten arviointi on käynnistynyt jo ennen aloitusvaihetta (ks. alla Aloitusvaihe ennen vireilletuloilmoitusta). Arviointi on jatkuvaa ja arvioinnissa on keskeisesti mukana maakunnallinen, eri alojen ja tahojen asiantuntijoista koostuva ympäristö- ja tasa-arvovaikutusten arviointiryhmä (Yva-ryhmä). Arvioinnin lähtökohtana ovat kaavaa varten tehdyt tutkimukset ja selvitykset. Vaikutusten arvioinnissa huomioidaan eri sidosryhmien ja kansalaisten näkemykset ja mielipiteet. Vaikutusten arviointi keskittyy

maakuntakaavan luonteen mukaisesti merkittäviin välittömiin ja välillisiin vaikutuksiin, jotka on mainittu maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:ssä.

Erytystä huomiota kiinnitetään toimenpiteisiin ja siihen, miten vaikutusten arviointi muuttaa kaavaprosessin kuluessa kaavakarttaa, kaavaselistusta ja määräyksiä. Vaikutusten arviointi kuvataan kaavaselistuksessa.

Keski-Suomen maakuntakaavatarkistuksen vaikutusalue

KAAVOITUKSEN VAIHEET

Kaavaprosessi jakautuu seitsemään vaiheeseen:

Aloituskvaihe ennen vireilletuloilmoitusta

Aloituskvaiheessa ennen vireilletuloilmoitusta käytiin työneuvotteluja kuntien, sidosryhmien ja Yva-ryhmän kanssa kaavan maankäytöllisistä lähtökohdista, tavoitteista, säilytettävistä, tarkistettavista ja kumottavista merkinnöistä. Nämä dokumentoidaan kaavaselistukseen. Tämä epävirallinen kierros perustui Anna-Kaisa Tupalan 3. vaihemaakuntakaavan sosiaalisia vaikutuksia käsittelevään opinnäytetyöhön Jyväskylän yliopistolle: (http://www.keskisuomi.fi/3.vmk/selvitykset_ja_tutkimukset/turvetuotanto_ja_suoluonto)

Aloitusvaihe (syksy 2014 – kevät 2015)

Aloitusvaiheessa ilmoitetaan kaavatarkistuksen vireilletulosta ja laaditaan kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) sekä järjestetään kaavan lähtökohtia ja tavoitteita koskeva viranomaisneuvottelu. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta tiedotetaan ja varataan mahdollisuus palautteen antamiseen. Maakuntahallitus päättää tarkistuksen aloittamisen ja hyväksyy osallistumis- ja arviointisuunnitelman.

Valmisteluvaihe (kevät 2015 – kevät 2016)

Valmisteluvaiheessa tehdään tarvittavat selvitykset ja muodostetaan mahdollisia kaavavaihtoehtoja ja arvioidaan niiden vaikutuksia. Vaihtoehdot ja niihin liittyvät selvitykset sekä muu kaavaan liittyvä valmistelumateriaali asetetaan vaiheen lopussa nähtäville. Maakuntahallitus päättää valmistelumateriaalin nähtävällepanon.

Ehdotusvaihe (kevät 2017)

Ehdotusvaiheessa laaditaan kaavaehdotus valmisteluvaiheesta saadun palautteen ja mahdollisten lisäselvitysten perusteella. Vaikutusten arviointia tarkennetaan. Maakuntakaavaehdotuksesta (**ehdotusluonnos**) pyydetään ennen nähtäville asettamista lausunnot elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, niiltä kunnilta, joita asia koskee, kaava-alueeseen rajoittuvien alueiden maakuntien liitolta, tarpeen mukaan muilta maakuntakaavan kannalta keskeisiltä viranomaisilta ja yhteisöiltä ja niiltä ministeriöiltä, joita asia koskee.

Viranomaisneuvottelu järjestetään ennen kuin kaavaehdotus on ollut julkisesti nähtävänä. Kaavaehdotusta koskevien lausuntojen tulee olla käytettävissä viranomaisneuvottelussa

Vaihe päättyy kaavaehdotuksen nähtäville asettamiseen. Jos kaavaehdotusta muutetaan olennaisesti nähtävillä olon jälkeen, on se asetettava uudelleen nähtäville. Maakuntahallitus päättää lausuntojen sekä viranomaisneuvottelun huomioonottamisesta ja ehdotusvaiheen nähtävällepanon.

Hyväksymisvaihe (syksy 2017)

Hyväksymisvaiheessa käsitellään ehdotuksesta annetut muistutukset ja tehdään kaavaehdotukseen tarpeelliset korjaukset. Maakuntahallitus päättää muistutusten huomioonottamisesta. Maakuntahallitus ja maakuntavaltuusto hyväksyvät kaavan. Maakuntakaavan hyväksymistä koskeva päätös saatetaan yleisesti tiedoksi niin kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan. Jäsenkuntien ja niiden jäsenten katsotaan saaneen pöytäkirjassa mainituista päätöksistä tiedon sinä päivänä, jona pöytäkirja on asetettu nähtäväksi. MRL 188 §:n 5 momentin kaavaa koskevan päätöksen katsotaan tulleen asianosaisten tietoon silloin, kun päätös on kuntalain 63 §:n mukaisesti asetettu julkisesti nähtäville.

Maakuntakaavan hyväksymistä koskevaan päätökseen voi hakea muutosta valittamalla Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen. Valitusaika on 30 päivää päätöksen tiedoksisaannista.

Seurantavaihe (syksy 2018 -)

Liitto seuraa kaavan tavoitteiden toteutumista ja kaavan muutostarpeita jatkuvalla seurannalla.

KAAVAN VALMISTELU

Maakuntakaavan tarkistuksen käytännön valmistelusta vastaa Keski-Suomen liiton toimiston Aluerakenne ja saavutettavuus -teemaryhmä (MRL 26 §). Mukana ovat myös liiton biotaloudesta, viestinnästä, maakunnan

tilan seurannasta ja matkailusta vastaavat henkilöt. Kaavan valmistelua johtaa suunnittelujohtaja Olli Ristaniemi. Kaavan valmistelua ohjaa maakuntahallitus. Maakuntakaavan esittelee ja sisällöstä vastaa maakuntahallitukselle maakuntajohtaja.

Keski-Suomen liiton toimiston Auerakenne ja saavutettavuus -teemaryhmä: Liisa Bergius, Juuso Huhtala, Pekka Kokki, Hanna Kunttu, Olli Ristaniemi ja Reima Väliavaara. Teemaryhmä käy työneuvotteluja kaavan sisällön kannalta oleellisten sidosryhmien kanssa. Tarkistuksessa hyödynnetään olemassa olevia työryhmiä, mm. liikennejärjestelmätyöryhmää. Keskeisessä asemassa ovat kuntien maakuntakaavoituksen yhdyshenkilöt.

YHTEYSTIEDOT

Kaavan laatijan yhteystiedot:

Keski-Suomen liitto

Cygnäuksenkatu 1

40100 JYVÄSKYLÄ

puh. 020 7560 220

<http://www.keskisuomi.fi>

sähköposti: etunimi.sukunimi@keskisuomi.fi

- maakuntakaavoituksen seuranta
- virkistys ja matkailu

viestintäpäällikkö Tuulia Nieminen

p. 040 591 5058

tuulia.nieminen@keskisuomi.fi

- viestintä

paikkatietosuunnittelija Juuso Huhtala

p. 040 595 0174

juuso.huhtala@keskisuomi.fi

- kaavakartta ja muu karttatuotanto
- paikkatietoaineistot
- julkaisut
- tilasto- ja tausta-aineiston kokoaminen

aluekehitysasiantuntija Kirsi Mukkala

p. 040 595 0002

kirsi.mukkala@keskisuomi.fi

- maakunnan tilan seuranta
- tilasto- ja tausta-aineistojen kokoaminen

liikenneinsinööri Pekka Kokki

p. 040 595 0006

pekka.kokki@keskisuomi.fi

- liikenne
- tekninen huolto

matkailukoordinaattori Leena Pajala

p. 040 595 0015

leena.pajala@keskisuomi.fi

- matkailu

kehittämispäällikkö Hannu Koponen

p. 040 595 0009

hannu.koponen@keskisuomi.fi

- biotalous
- ilmastonmuutos

suunnittelujohtaja Olli Ristaniemi

p. 040 595 0052

olli.ristaniemi@keskisuomi.fi

- maakuntakaavoituksen johto
- maakuntakaavoitukseen liittyvä edunvalvonta
- lainsäädäntö
- alue- ja yhdyskuntarakenne
- erityisalueet
- luonnonvarat

maakunta-arkkitehti Liisa Bergius

p. 0405902296

liisa.bergius@keskisuomi.fi

- kulttuuriympäristöt
- asutusrakenne

ympäristöpäällikkö Reima Väliavaara

p.040 595 0918

reima.valivaara@keskisuomi.fi

- suojelalueet
- luonnonsuojelu
- ympäristövaikutusten arviointi

suunnittelupäällikkö Hanna Kunttu

p. 040 591 5901

hanna.kunttu@keskisuomi.fi

- osallistumis- ja arviointisuunnitelma